Осмислення людського буття в повісті О. Кобилянської «Земля»

Для чого людина живе на землі? Це питання виникає в кожного, хто прочитав повість О. Кобилянської «Земля», в основу якої покладений достовірний факт братовбивства, яке сталося на Буковині в 1894 р. в с. Димка. У чому причина цієї трагедії?

Повість глибоко соціально-психологічна, дії і вчинки героїв її вмотивовані. І в цьому ми бачимо велику майстерність письменниці, яка добре знала життя на Буковині, психологію селянина. Я вважаю, що в повісті піднято декілька проблем. Головна — людина і земля, їй підпорядковані інші — проблеми батьків і дітей, добра і зла, виховання в сім'ї, особистості і суспільства. А з ними пов'язані питання народної моралі. Письменниця майстерно вирішує їх.

Головна проблема людини і землі вже розглядалась у творах Панаса Мирного, І. Нечуя-Левицького, І. Карпенка-Карого, М. Коцюбинського, В. Стефаника, Л. Мартовича, М. Черемшини, і кожний вирішував її по-своєму.

Земля... Вона споконвіку була необхідна людині, щоб вижити, була мірилом багатства, достатку. Але до землі треба ще докласти працю рук, походити біля неї, як біля дитини, щоб вона відчула турботу про неї. З дитинства у селянській родині батьки привчали дітей до землі, у селянина виробилася психологія відданості їй, бо земля — годувальниця.

Докія Чоп'як вклала душу в неї, боялась, щоб чоловік-п'яниця не пропив її. Свою єдину дочку Парасинку вона віддає за нелюба тільки тому, що в його батька багато землі. А любов, гадає вона, прийде потім. Так і Марійка та Івоніка Федорчуки все життя тяжко робили, стягувалися на землю, щоб мати її вдо

сталь, бо у них два сини, які повинні успадкувати її після їх смерті і продовжити роботу на ній, бо без землі неможливо прожити. Нарешті Федорчуки здобули її, в селі їх вважали кращими господарями, але щасливими вони не стають, бо змушені каторжно працювати на своїй ниві, щоб вона не вирвалася з їхніх рук. «Ми наче чорні воли тягнемо з ранку до ночі», — каже Івоніка. Віддавши землі молодість, здоров'я, силу, ставши хазяїном, він і тепер у всьому собі відмовляє. Земля виробила специфічну психологію селянина — дрібного власника. Він, як і Докія, став її рабом.

Через землю, роботу на ній не змогли вони належним чином зайнятися вихованням синів. Письменниця піднімає проблему батьків і дітей, виховання в сім'ї. Обидва сини — діти одних батьків, але такі різні. Михайло пішов у батька, був роботящим, добрим, ніжним, любив землю, як живу істоту. А Сава вдався іншим — ледачим, недобрим, злим, легко сприймав життя. Тому Івоніка любить Михайла, дбайливого господаря, який розуміє землю. «А Сава, — думав він, — не буде шанувати її, як вона перейде до його рук...» Батько невдоволений Савою, але нічого вже не може зробити. Від природи Сава егоїстичний, жадний, хоче володіти всією землею, хоч і не любить працювати на ній, до того ж і Рахіра розпалювала в ньому бажання мати її.

Дрібновласницька психологія скалічила характер Сави, притупила людські почуття, вбила людяність. Здійснивши страшний злочин, він не відчував докорів совісті. Івоніка

знав, що Сава убив Михайла, але тепер боїться втратити і останнього сина: «Вмерлого не забував, а живого оплакував невидимими сльозами». Відсидівши в тюрмі, Сава повернувся додому, але землі від батька не одержав, а тільки половину хати. Івоніка наказав йому працювати так, як працювали вони з матір'ю, і заробити те, що мали вони. Але, я думаю, вже пізно перевиховувати Саву: незчулися, як він виріс, сформувався його характер. Він одружився з Рахірою, але прожив кілька років чужим серед односельців і поїхав до Молдови. Селяни відчували, що він винен у смерті Михайла, але мовчали, бо жаліли батьків. На мою думку, в тому, що сталося, винні самі батьки: не зуміли виховати в ньому любові до брата, праці, людяності, не були вимогливими до нього. Мати любила Саву сліпою любов'ю, хоча потім повірила, що саме він убив брата, бо впевнилась у його бездушності до них (після тюрми Сава пішов до Рахіри, а не додому). Вона зненавиділа сина, яким милувалася раніше. «Він був усьому горю причиною», — так думала мати. Дійсно, так буває в житті, коли батьки припустяться помилок у вихованні дитини змалку. Ольга Кобилянська вирішує ряд морально-етичних питань: у дитини треба виховувати порядність, доброту, милосердя, чуйність, бо без цього не вийде з неї справжньої людини. Я засуджую і Марійку за черствість, яку вона проявила, коли Анна просила взяти онука, сина Михайла. Адже в Біблії сказано: «Возлюби ближнього». Анна добра, чесна, але селяни жорстокі до неї. Вона відчувала, як тяжко бути вбогою. Бідність стає на шляху до її щастя. З любов'ю ставиться письменниця до подружжя Анни і Петра. І хоча вони вже мали землю, та не стали її рабами, і сина свого віддали вчитися в місто, бо розуміли, що людина може прожити і без землі, аби були роботящі руки. О. Кобилянська засудила і воєччину, що морально калічила людину. Але бідний селянин безсилий перед законом, який захищав владу багатих.

Повість «Земля» має виховне і пізнавальне значення. Проблеми, підняті в ній, є злободенними. Проблема землі не вирішена й досі, хоча багато говориться про те, що вона повинна мати справжнього господаря. І сутність людського буття полягає у тому, щоб стати справжньою Людиною, залишити в пам'яті інших добру згадку про себе.